

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2022/1142
Toplantı Tarihi/Sayısı : 14.9.2023/36
Karar Numarası : 2023/658
Başvuran : A. A.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Kilis L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : Çukuroba Köyü Mevki Cezaevi Sokak No:1 Merkez/Kilis

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın Kurum revirine çıkmasının kısıtlanarak sağlık hakkına erişiminin engellendiği iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle;

a. 25/7/2022 tarihinde ayağını burktuğunu ve ertesi gün Kurum revirinde muayene olmak için dilekçe yazdığını, durumu görevli memura iletmesine rağmen kendisine koğuş revir gününde muayene olabileceğinin ve revir muayene çizelgesi uyarınca yedi gün sonra muayene sırasının geleceğinin bildirildiğini,

b. Kurum İdaresi tarafından koğuşlara dağıtılan revir muayene çizelgesinin imzasız ve mühürsüz olduğunu, ayrıca kim tarafından hazırlandığının belli olmadığını, çizelgeye göre kendi koğuşu için ayda sadece iki defa revir günü belirlendiğini, belirlenen günlerde her koğuştan en fazla yedi kişinin muayene olabileceğinin belirtildiğini,

c. İdare ve Gözlem Kurulunun 1/11/2020 tarihli kararında mahpusların herhangi bir gün kısıtlaması olmadan dilekçe ile talepte bulunarak revire çıkabileceğinin belirtildiğini, mevzuata aykırı olmasına rağmen Kurumdaki uygulamaların sağlık hakkına erişimi engellediğini iddia etmekte ve gereğinin yapılmasını talep etmektedir.

3. Muhatap Kilis L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle;

a. Başvuranın son bir yıllık Kurum revirine çıkarıldığı günler ve hastaneye olan sevklerinin ekte sunulduğu, başvuranın revire çıkma ve hastaneye gitme hususlarında herhangi bir sorun yaşamadığı,

b. Kurum revirinde yaşanan yoğunluk nedeniyle muayene günlerinin olduğu ancak acil durumlarda muayene günlerine bakılmaksızın mahpusların muayene edilerek tedavisinin yapıldığı, en son 20/9/2022 tarihinde başvuranın ayağını burkması sebebiyle muayene olmak istemesi üzerine Kurum revirine çıkarıldığı, Kurum hekimi tarafından Kilis Devlet Hastanesi Ortopedi Polikliniğine sevk edildiği ve aynı gün tedavisinin tamamlandığı belirtilmiştir.

4. Muhatabın yazılı görüşüne karşı başvuran tarafından sunulan yazılı görüşte özetle;

a. 26/7/2022 tarihinde ayağının burkulmasına rağmen revire çıkarılmadığını, ancak bir hafta sonra 2/8/2022 tarihinde Kurum hekimi tarafından muayene edildiğini ve ilaç reçete edildiğini,

b. Kurum İdaresi tarafından 14 günde bir revir günü belirlenmesinin makul olmadığını, bu durumun

mahpusların sağlık hizmetinden faydalanmasını dolaylı bir şekilde engellediğini ifade edilmiştir.

5. Muhatap Kilis L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle;

a. Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün 6/1/2020 tarihli ve 172 No.lu Ceza İnfaz Kurumlarında Barındırılanların Uluslararası Standartlarda İnsan Hakları Merkezli Sağlığa Erişimi ve Tedavileri, Tedavi Nedeniyle Nakilleri, Ceza Tehiri İşlemleri Hakkında Genelge'nin ikinci kısım birinci bölüm (b) bendinde “*Revir muayenesi*” başlıklı maddesinde yer alan; “*Acil haller dışında, rahatsızlığını Kurum İdaresine yazılı bildiriminden ardından hükümlü ve tutuklular makul süre içerisinde Kurum revirine çıkarılacaktır.*” hükmüne göre hareket edildiği,

b. Mahpuslar tarafından yoğunluğun önlenmesi için ayda en az iki kere sıra gelecek şekilde her koğuşun kendi revir günlerinin bulunduğu, ancak acil durumlarda (kalp, şeker, tansiyon, nöbet geçirme, kırık vb.) mahpusların dilekçe ve revir günü beklenilmeden derhal revire çıkarıldığı,

c. Başvuranın dilekçesinde belirttiği 26/7/2022 tarihinde revir birimine dış tedavisi için geldiği, 2/8/2022 tarihinde Kurum hekimi tarafından ilaç reçete edildiği,

ç. 20/9/2022 tarihinde revire acil olarak (revir günü dışında) çıkarılan başvuranın sol ayağının burkulması nedeniyle hastaneye sevk edildiği, aynı gün acil olarak Kilis Prof. Dr. Alaeddin Yavaşca Devlet Hastanesi Ortopedi Polikliniğine sevk edilerek gerekli tedavisinin yapıldığı, 30/9/2022 tarihinde tekrar Kilis Prof. Dr. Alaeddin Yavaşca Devlet Hastanesi Ortopedi Polikliniğine kontrole götürülmesi gereken başvuranın ayağının ağrısının geçtiğine ilişkin dilekçe yazdığı ve kontrole gitmediği belirtilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

6. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin (i) bendinde, Kurumumuzun “*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*” ile görevli olduğu düzenlenmiştir.

7. 6701 sayılı Kanun'un 17'nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “*Ayrımcılık yasağı ihlalinden zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir.*” ve sekizinci fıkrasında yer alan “*9'uncu maddenin birinci fıkrasının (i) bendi kapsamında yapılan başvurular hakkında da bu madde hükümleri uygulanır.*” delaleti ile özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hüküm altına alınmıştır.

8. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in “*Karar türleri*” başlıklı 65'inci maddesi şöyledir:

“(1) Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir.”

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

9. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

10. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu kapsamda başvuranın iddiaları, muhatap Kurumun yazılı görüşü ve konuya ilişkin mevzuat hükümleri ile birlikte incelenip değerlendirilmiştir.

11. Cezaevlerinde kötü muamele olarak kabul edilecek hususlar farklı şekillerde tezahür edebilir. Bunların birçoğu cezaevi idaresi ve görevlilerinin kasıtlı davranışlarından kaynaklanabileceği gibi yönetsel hatalar veya yetersiz kaynaklar sebebiyle de ortaya çıkabilir. Bu nedenle mahkûmlar için bir cezaevindeki yaşam tüm yönleriyle değerlendirilmelidir. Cezaevlerindeki yaşam, mahkûmlara sunulan aktivitelerin genişliğinden, mahkûmlar ve ceza infaz görevlileri arasındaki ilişkilerin genel durumuna kadar geniş bir alanda değerlendirilmelidir. (Avrupa İşkence ve İnsanlık dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi (CPT), 2. Genel Rapor [Inf (92) 3], Hapsedilme, para. 44.)

12. Anayasa'nın 17'nci maddesinin üçüncü fıkrası ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 3'üncü maddesi herhangi bir sınırlama öngörmeksizin işkence, insanlık dışı ve onur kırıcı muamele ve cezaların yasaklanmasının mutlak mahiyetini belirtmektedir. Kötü muamele yasağının mutlak mahiyeti Anayasa'nın 15'inci maddesi kapsamında belirtilen savaş veya ulusun varlığını tehdit eden başka bir genel tehlike halinde dahi istisna öngörmemiştir. Aynı şekilde Sözleşme'nin 15'inci maddesi benzer bir düzenleme ile kötü muamele yasağına ilişkin herhangi bir istisna öngörülmemiştir. (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi [AİHM], *Selmouni/Fransa [BD]*, B.No: 25803/94, 28/07/1999, para. 95; *Assenov ve diğerleri/Bulgaristan*, B.No: 24760/94, 28/10/1998, para. 93)

13. AİHM, bir kötü muamelenin AİHS'nin 3'üncü maddesi kapsamında değerlendirilebilmesi için belli bir şiddet seviyesine ulaşması gerektiğini; bu asgari seviyenin göreceli olduğunu; vakadaki muamelenin niteliği ve bağlamı, icrasının şekli ve yöntemi, süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ve bazı durumlarda mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi koşullara bağlı olduğunu ifade etmiştir. (AİHM, *Bouyid/Belçika*, B. No: 23380/09, 28/09/2015, para. 86.)

14. İncelenmesi gerçekteştirilen başvuruda, başvuran 25/7/2022 tarihinde ayağını burktuğunu ve ertesi gün Kurum revirinde muayene olmak için dilekçe verdiğini, durumu görevli memura iletmesine rağmen kendisine koğuş revir gününde muayene olabileceğinin ve revir muayene çizelgesi uyarınca 7 gün sonra muayene sırasının geleceğinin bildirildiğini, sağlık hakkına erişiminin engellendiğini iddia etmektedir.

15. 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Sağlığın korunması kurallarına uyma" başlıklı 27'nci maddesinin birinci fıkrasına göre;

"Hükümlü, sağlığının korunması ve salgın hastalıkların önlenmesi için gerekli ve alınmış tedbirlere uymak, kişi sağlığı için tehlike doğuran durumları gecikmeksizin kurum yönetimine bildirmek, kendi ve içinde yaşadığı ortamın temizliğine uygun davranışlar göstermek zorundadır."

16. 5275 sayılı Kanun'un "Hükümlünün muayene ve tedavi istekleri" başlıklı 71'inci maddesine göre;

"Hükümlü, beden ve ruh sağlığının korunması, hastalıklarının tanısı için muayene ve tedavi olanaklarından, tıbbi araçlardan yararlanma hakkına sahiptir. Bunun için hükümlü öncelikle kurum revirinde, mümkün olmaması hâlinde Devlet veya üniversite hastanelerinin mahkûm koğuşlarında tedavi ettirilir."

17. 5275 sayılı Kanun'un "Hükümlünün muayene ve tedavisi" başlıklı 78'inci maddesinin birinci ve ikinci fıkralarına göre;

"Kurumun sağlık koşullarının düzenlenmesi, hükümlünün acil veya olağan muayene ve tedavisi"

kurumun hekimi tarafından yapılır. Genel veya hastalık nedeniyle yapılan tüm muayene ve tedavi sonuçları, sağlık izleme kartına işlenir ve dosyasında saklanır. Sağlık Bakanlığı ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile üniversitelerin sağlık kuruluşları, hükümlülerin tedavileri bakımından gerekli yardımları yapmakla görevlidirler.”

18. 5275 sayılı Kanun'un “Hastaneye sevk” başlıklı 80’inci maddesine göre;

“Hükümlünün sağlık nedeniyle hastaneye sevkine gerek duyulduğunda durum, kurum hekimi tarafından derhâl bir raporla ceza infaz kurumu yönetimine bildirilir.”

19. İncelemeye konu başvuruda, muhatap Kurum başvuranın iddiaların asılsız olduğunu ileri sürerek başvuranın sağlık belgelerini Kurumumuza ulaştırmıştır. Başvuranın 26/7/2022 tarihinde revir birimine dış tedavisi için geldiği, 2/8/2022 tarihinde Kurum hekimi tarafından ilaç reçete edildiği, 20/9/2022 tarihinde revire acil olarak çıkarılan başvuranın sol ayağının burkulması nedeniyle hastaneye sevk edilerek aynı gün tedavisinin yapıldığı ve başvuranın herhangi bir mağduriyet yaşamadığı belirtilmiştir. Muhatap Kurum tarafından iletilen belgelerden; başvuranın son iki yılda 24 kez revir biriminde muayene olmak için dilekçe verdiği, başvurana 16 kez ilaç reçete edildiği ve 3 kez hastaneye sevk edildiği anlaşılmıştır. Bu kapsamda, başvuranın ilaçlarının yenilendiği, düzenli olarak revire çıkabildiği, hastaneye sevklerinin gerçekleştirildiği ve sağlık hizmetine erişim konusunda herhangi bir aksaklığın yaşanmadığı tespit edilmiş, bu sebeple mezkûr iddia kapsamında kötü muamele yasağının ihlal edilmediği değerlendirilmiştir.

20. Sonuç olarak, ceza infaz kurumundaki tutulma koşulları bir bütün olarak değerlendirildiğinde, başvurudaki iddialar kapsamında hak ihlaline varan bir uygulama bulunmadığı kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

14/9/2023 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Alişan TİRYAKİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Üye